

Nr 47.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, om anslag till bidrag till anläggning av odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland.

Vid 1927 års riksdag väcktes i båda kamrarna motioner (I: 86, II: 157) däri hemställdes, att det under sjätte huvudtiteln uppförde anslaget till anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland måtte höjas med 100,000 kronor, från i statsverkspropositionen föreslagna 225,000 kr. till 325,000 kr. i syfte att anslaget skulle användas jämväl till utlämnande av statsbidrag till anläggning av odlingsvägar, och att anslagets benämning skulle ändras till »Anläggning av utfartsvägar och odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland».

Motionärernas framställning grundade sig dels på den utredning 1916 års kolonisationskommitterade verkställt (statens offentliga utredningar 1922: 22) dels, och i synnerhet, på den utredning i fråga om bidrag till odlingsvägar, som på uppdrag av Kungl. Maj:t verkställdes av 1925 års kolonisations-sakkunnige. Sistnämnda sakkunnige, vilkas hemställan motionärerna i sin helhet upptagit, hava dock icke varit eniga i sin hemställan utan i särskilda yttranden har yrkats dels att ett anslag av 100,000 kr. uppföres under nionde huvudtiteln att användas för understödande av odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland, dels ock att förslag om särskilt statsunderstöd till anläggning av odlingsvägar bör anstå.

I utlåtande den 18 december 1926 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört, att anläggning av odlingsvägar icke vore någon kommunikationsfråga, utan måste anses såsom en ren jordbruksangelägenhet, vadan anslag till utfartsvägar icke borde på något sätt sammankopplas med anslag till odlingsvägar. Mot beviljande av bidrag och lån till anläggning av odlingsvägar ur till avdikning och odling förefintliga anslag och fonder hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen däremot för sin del icke något att erinra.

Vid behandling av fråga om anslag till anläggning av utfartsvägar och med anledning av de väckta motionerna uttalade statsutskottet följande:

»Utan att underskatta vikten av att nybildningen av jordbruk på allt sätt befrämjas och utan att förneka ifrågavarande odlingsvägars betydelse för uppkomsten av nyodling och bebyggelse, måste dock utskottet ifrågasätta lämpligheten av att ifrågavarande anslag gives en dylik utsträckt användning. Om än inga uttryckliga föreskrifter härutinnan uppställts, får

dock nuvarande anslaget till utfartsvägar i huvudsak anses vara avsett att möjliggöra tillkomsten av vägföretag, som närma sig allmän vägs natur, såsom exempelvis en vägförbindelse mellan en by och angränsande landsvägsnät. Genom anslagets användning jämväl för anläggning av odlingsvägar skulle statens understödjande verksamhet komma att utsträckas till ett helt nytt område. Det torde icke kunna förnekas, att förevarande fråga om statsunderstöd för odlingsvägar mindre framstår som ett kommunikationsspörsmål än som en jordbruksangelägenhet, närmast jämförlig med de övriga understödjande åtgärder i form av odlingslån och avdikningsanslag m. m., som redan för närvarande förekomma.

Inom 1925 års kolonisationssakkunniga har ock stor tvekan gjort sig gällande i fråga om lämpligheten att från utfartsväganslaget lämna bidrag till odlingsvägar, därvid dessutom framhållits, hurusom andra och viktigare områden för jordbruksnäringens förkovran och vägväsendets utveckling förefunnes, som hittills helt lämnats utan statens understöd. Även från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — liksom ock från Västerbottens läns hushållningssällskap och landstingens norrlandskommitté — hava rests betänkligheter mot att frågan om bidrag till odlingsvägar sammankopplas med nu förevarande spörsmål om anslag till utfartsvägar. Att under sådana förhållanden nu på enskild motion fatta beslut om ifrågavarande utsträckta användning av anslaget kan utskottet icke finna tillrådligt.»

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation å ifrågavarande punkt yrkades av åtskilliga av utskottets ledamöter bifall till motionerna.

Vid ärendets behandling i kamrarna rådde inga delade meningar om nyttan och behovet av föreslagna bidrag till odlingsvägar. Tvärtom framhölls av alla dess utomordentliga betydelse för jordbrukets utveckling i Norrland och denna landsändas snabba kolonisering. Däremot rådde delade meningar, huruvida anslaget till odlingsvägar borde sammankopplas med anslaget till anläggning av utfartsvägar. I uttalande i första kammaren framhöll kommunikationsministern, statsrådet Meurling, bl. a. att med den knapphet i fråga om anslag till utfartsvägar, som förefunnes, det skulle komma att visa sig vara utan någon som helst praktisk betydelse att däri inlägga ett nytt och så betydelsefullt och vidsträckt område som dessa kolonisationsvägar. Statsrådet förmenade, att det vore bättre att något dröja med denna fråga, samt borde undersökas möjligheten att utverka ett särskilt anslag för ifrågavarande ändamål till ett kommande år.

Båda kamrarna biföllo vad statsutskottet på ifrågavarande punkt föreslagit.

I årets statsverksproposition sjätte huvudtiteln, punkt 11, rörande anslag till byggande av enskilda utfartsvägar, finnes omnämnd och i sammandrag relaterad en skrivelse från länsstyrelsen i Norrbottens län rörande odlingsvägar. I denna framhålles, att det icke låte sig göra att principiellt skilja utfartsvägar och odlingsvägar åt. Båda tjänade i övervägande grad jord-

brukets intressen. Bestämmelserna för erhållande av statsbidrag till utfartsvägar borde därför ändras på sådant sätt att bidrag till odlingsvägar kunna lämnas från samma anslag.

Departementschefen, som delar statsutskottets i föl uttalade mening, finner med anledning av nyssnämnda skrivelse från länsstyrelsen i Norrbottens län sig icke kunna tillstyrka berörda framställning.

På grund av uttalanden från regeringshåll under fjolårsdebatten i första kammaren hade man anledning vänta, att Kungl. Maj:t i den nu framlagda statsverkspropositionen skulle äskat särskilt anslag under nionde huvudtiteln till bidrag för anläggande av odlingsvägar. Så har dock icke skett, och då undertecknade motionärer anse denna fråga vara av stor betydelse för jordbrukets och kolonisationens utveckling i Norrland, hava vi velat på nytt föra fram till riksdagens prövning detta spörsmål.

Om betydelsen av bidrag till anläggning av odlingsvägar torde ej behöva mycket ordas. Som redan nämnts rådde vid behandling av denna fråga vid föregående riksdag inga delade meningar om anslaget betydelse för jordbrukets utveckling i Norrland. Särskilt torde dock böra framhållas dess betydelse för att skapa förutsättningar för nya odlingsvärda markers läggande under kultur och därmed möjliggörande tillkomsten av nya egna hem. Oftast hindras utflyttning från den gamla bebyggelsen till nya områden på grund av brist på framkomlig väg. Viljan att odla nya marker kan sålunda mången gång, där ekonomin är svag, ej tillfredsställas, och den enda verkligt sunda och naturliga vägen för kolonisering av landet går därför antingen alltför sakta framåt eller också uteblir den å vissa orter helt och hållet.

Helt säkert innebär användningen av allmänna medel på sätt som här föreslås ett enklare, billigare och långt mera resultatrikt sätt att lösa arbetslöshetsproblemet såväl som uppgiften att skapa nya hem i vårt land än vad fallet blir genom den hitintills bedrivna försökskoloniseringen av kronojord i Norrland. Det är övertygelsen härom som gör, att vi anse dröjsmål i fråga om beviljande av anslag till anläggning av odlingsvägar vara både omotiverat och till allvarlig skada.

I fråga om sättet för organiserande av bidragsverksamheten för anläggning av odlingsvägar har varit föreslaget

- a) att anslaget till utfartsvägar ökas och bestämmelser för anslaget användning jämväl till odlingsvägar kompletteras i härför erforderlig omfattning;
- b) att anslag må utgå ur avdikningsanslaget;
- c) att ett särskilt anslag för ändamålet upplägges under nionde huvudtiteln.

Av vad här ovan anförts rörande denna frågas behandling vid fjolårets riksdag kan förstnämnda förslag anses vara underkänt och därför kunna avfärdas ur diskussionen.

I fråga om anslaget sammankoppling med avdikningsanslaget torde det-

sammas olämplighet tydligt framgå därav, att dels bidrag till odlingsvägar komme i många fall att begäras till odlade marker, som redan äro avdikade, dels ock att mängden gång beröra även andra personer än som beröras av avdikningsföretaget och sålunda i båda fallen kräva skilda förrättningar. I en del fall torde för anläggning av odlingsväg förrättningar böra ske enligt lagen den 29 juni 1926 om enskilda vägar. På grund härav synes det vara lämpligast och riktigast att det under c) här ovan upptagna förslaget vinner riksdagens godkännande, d. v. s. att ett särskilt anslag för bidrag till anläggning av odlingsvägar upplägges och inordnas under nionde huvudtiteln.

I fråga om anslaget fördelning, vars storlek första året synes oss böra bestämmas till 100,000 kronor, torde detsamma lämpligast kunna verkställas av kungl. lantbruksstyrelsen på ansökan av respektive hushållningssällskap. Hushållningssällskapen äga i sina jordbrukskonsulenter och vandringssäktare tillräckligt kompetenta krafter att upprätta planer och kostnadsberäkningar för odlingsvägar, som väl i regel böra bliva av enklare beskaffenhet än s. k. utfartsvägar, och att utöva erforderlig kontroll över vägarbetenas utförande samt att avsyna desamma.

Bidragets storlek anse vi böra utgå efter samma grunder som gälla för bidrag till utfartsvägar.

För anslaget användning torde åt Kungl. Maj:t böra överlämnas att utfärda erforderliga bestämmelser.

På grund av det anförda få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta för budgetåret 1928—1929 under nionde huvudtiteln uppföra ett nytt anslag å 100,000 kronor för bidrag till anläggning av odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland.

Stockholm den 18 januari 1928.

O. Bergqvist.

D. Hansén.

O. A. Ernfors.

J. G. Walles.

Ernst Åström.

E. A. Enhörning.

A. O. Frändén.

Gustaf Strömberg.